

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
БУКОВИНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**



**МАТЕРІАЛИ
95 – ї
підсумкової наукової конференції
професорсько-викладацького персоналу
БУКОВИНСЬКОГО ДЕРЖАВНОГО МЕДИЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
(присвячена 70-річчю БДМУ)**

17, 19, 24 лютого 2014 року

Чернівці – 2014

УДК 001:378.12(477.85)
ББК 72:74.58
М 34

Матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) – Чернівці: Медуніверситет, 2014. – 328 с. іл.

ББК 72:74.58

У збірнику представлені матеріали 95 – її підсумкової наукової конференції професорсько-викладацького персоналу Буковинського державного медичного університету – присвяченої 70-річчю БДМУ (Чернівці, 17, 19, 24 лютого 2014 р.) із стилістикою та орфографією у авторській редакції. Публікації присвячені актуальним проблемам фундаментальної, теоретичної та клінічної медицини.

Загальна редакція – професор, д.мед.н. Бойчук Т.М., професор, д.мед.н. Івашук О.І., доцент, к.мед.н. Безрук В.В.

Наукові рецензенти:

доктор медичних наук, професор Андрієць О.А.
доктор медичних наук, професор Давиденко І.С.
доктор медичних наук, професор Дейнека С.Є.
доктор медичних наук, професор Денисенко О.І.
доктор медичних наук, професор Заморський І.І.
доктор медичних наук, професор Колоскова О.К.
доктор медичних наук, професор Коновчук В.М.
чл.-кор. АПН України, доктор медичних наук, професор Пішак В.П.
доктор медичних наук, професор Польовий В.П.
доктор медичних наук, професор Слободян О.М.
доктор медичних наук, професор Ташук В.К.
доктор медичних наук, професор Ткачук С.С.
доктор медичних наук, професор Тодоріко Л.Д.
доктор медичних наук, професор Шаплавський М.В.

ISBN 978-966-697-533-4

© Буковинський державний медичний
університет, 2014



будову багатозначних слів (Ю. Апресян, М. Нікітін). Найбільшим парадигматичним об'єднанням є лексико-семантичне поле - це сукупність лексичних одиниць, що об'єднані спільністю змісту (іноді й спільністю формальних показників) та відображають поняттєву, предметну або функціональну подібність позначуваних явищ. Це слова, пов'язані з одним і тим самим фрагментом дійсності. Так, скажімо, в лексико-семантичній системі будь-якої мови можна виділити поле руху (переміщення), поле часу (темпоральне), поле погоди (метеорологічне), поле розумової діяльності (мислення), поле почуттів тощо. Лексико-семантичні поля є відносно автономними, бо пов'язані між собою, що засвідчується багатозначними словами, які різними своїми значеннями входять до різних полів.

О. Селіванова розглядає лексико-семантичне поле як парадигматичне об'єднання лексичних одиниць певної частини мови за спільністю інтегрального компонента значення (архісеми). Вона вважає, що складники лексико-семантичного поля відображають понятійну, предметну або функціональну подібність позначених ними явищ, що є дискусійним і залежить від методології дослідження.

На думку Ярцевої лексико-семантичне поле – це сукупність мовних одиниць, об'єднаних спільністю змісту (іноді навіть спільністю формальних показників), які відображають понятійне, предметне чи функціональний збіг позначених явищ.

Головними властивостями лексико-семантичного поля, на думку І. Кобозевої, є такі: 1) наявність семантичних відношень між складниками; 2) системний характер цих відношень; 3) взаємна залежність і взаємна детермінованість лексичних одиниць; 4) відносна автономність поля; 5) безперервність позначення у смисловому просторі; 6) взаємозв'язок полів у лексичній системі. ЛСП має центр та периферію. До центру входять найуживаніші слова з яскравим інтегральним значенням, периферія характеризується значно меншою частотністю вживання, стилістичною забарвленістю значення.

Отже, лексико-семантичні поля характеризуються зв'язком слів або їх окремих значень, системним характером цих зв'язків, що забезпечує безперервність смислового простору. Кожне поле – це своєрідна мозаїка слів, де кожне окреме слово має певне місце в лексико-семантичному просторі. Ця мозаїка не збігається в різні мови, бо кожна мова по-своєму членує об'єктивний світ. Національна специфіка лексико-семантичних полів виявляється в кількості наявних у полі слів і в характері опозиції між компонентами поля.

Данілова А.О.

ШЕВЧЕНКО – ПОЕТ ЛЮБОВІ

Кафедра суспільних наук та українознавства
Буковинський державний медичний університет

*Мені ж, мій Боже, на землі
Подай любов, сердечний рай!
І більш нічого не давай!*

Т.Г.Шевченко

Тарас Шевченко – визначна постать в українській літературі: майстер художнього слова, справжній патріот, син України. Темі, порушені в його творах, будуть існувати завжди. У своїх поезіях Т. Шевченко – лірик, який завжди кипить, бушує... Він перебиває сам себе, плаче, проклинає і, врешті решт, показує нам насамперед себе самого...

Особливе місце в житті Т. Шевченка займають жінки: мати Катерина, сестри – Катерина і Ярина, подруга дитинства Оксана Коваленко, Ганна Закревська, княжна Варвара Рєпніна і Ликера Полусмакова. Справжнім шедевром інтимної лірики Т. Шевченка є вірш „Дівчій ночі”. Вражає здатність автора глибоко розкрити психологію молодої дівчини, високохудожньо передати найтонші переживання ліричної героїні. Емоційність сприймається тим, що ця сповідь серця ведеться від першої особи. Сприймаємо її, як троянду, милуючись окремими пелюстками.

Далека і гірка була Тарасова любов. Одвічні протилежності в житті: кружила заметіль навколо долі, заплуталось кохання в крижаній імлі, але серед снігів, снігів, снігів ішла у мрії вона – зоря весни. Уперше незбагненні почуття пробудила в хлоп'ячій незбагненній душі сусідська дівчина Оксана Коваленко. Родичі та знайомі закоханих були впевнені, що молоді одружаться, шойно досягнуть старшого віку. Але надії були марними – Тарас у валці свого пана Енгельгардта мусив поїхати до Вільна (тепер – Вільнюс). Розлука була несподівана і довга. Усе своє подальше життя Шевченко буде з ніжністю згадувати ту дівчину, яку колись кохав. Дорогим ім'ям першого кохання Шевченко називав героїнь своїх творів. І згодом цей жіночий тип фатально буде подобатись Шевченкові в жінках, змушуючи його шукати в них ту „справжню” – подругу, дружину, порадицю, якою в дитинстві вживалась йому Оксана. Першій музі – Оксані – присвячується поема „Мар'яна-черниця”, поезія „Мені тринадцятий минало”, поезія „Три літа”. Особливе місце серед творів присвячених Оксані посідає поезія „Ми вкупочці колись росли”:

*„Ми вкупочці колись росли,
Маленькими собі любились,
А матері на нас дивились,
Та говорили, що колись
Одружимо їх. Не вгадали
Старі зарані повмирали,*



*А ми малими розійшлись,
Та вже й не сходились ніколи.
Мене по волі і неволі
Носило всюди”.*

29 червня 1843 року Тарас зустрічає на балу Ганну Закревську. До цього він зовсім не думав про шлюб. А після з'являється в поета те характерне для нього і вже незмінне упродовж усього життя бажання мати свою родину, свій дім, дружину, тихий і надійний захисток. Це бажання невдовзі переростає в гостру душевну потребу, але Ганна Закревська, на жаль, була дружиною іншого. Шевченко не любив друкувати на віршах посвят жінкам. Таких посвят є лише декілька. Вірш „Якби зустрілися ми знову”, всупереч звичайній стриманості поета, адресований конкретній особі, схованій під двома літерами – Г.З. (Ганні Закревській).

Княжні Варварі Миколаївні Рєпніній було 35, коли вона познайомилась з 29-літнім Шевченком. Яготинська красуня, розумниця з широким світоглядом, що жила молитвами і пристрастями. Нешасливиця в особистому житті, прекрасна і добра душа, овіяна серпанком великої поезії, – такою була нова знайома Шевченка. Варварі Шевченко присвятив поему російською мовою „Тризна”.

Любов сліпа. І генії теж підвладні цій хворобі. Останнім почуттям, що спалахнуло в серці поета, була любов до Ликери. Шевченко закохався в Полусмакову і вхопився за рятівну думку – збудувати з цією кріпачкою своє родинне щастя, виглядати якого і чекати він уже стомився. Ликері поет присвятив поезію: „Якби з ким сісти хліба з'їсти”, „Ликері”, „Л”. О, як він хотів раю! До останньої миті свого непростого життя шукав той рай і хотів, але...

Заслання підірвало здоров'я Т. Шевченка. На початку 1861р. він тяжко захворів і 10 березня поета не стало. Згасла свічка його життя. Але залишилось слово, яке не має обмежень у просторі, бо воно злітає все вище і вище, до вершин духу генія, де немає розбитих мрій, надій, розчарувань.

Дем'янчук О.С., Мотрюк Н.Г.

СТАНОВЛЕННЯ ЧАСТКИ ЯК ЧАСТИНИ МОВИ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Внаслідок тривалого розвитку в сучасній англійській мові існує досить значна кількість часток. Вони надають різні смислові відтінки окремим словам або групам слів. Частки висловлюють ставлення мовця до ситуації, адресата і його висловлювання. Більш того, значення їх повністю залежить від контексту і може бути проаналізовано лише у складі певного висловлювання.

Частки давно вже стали об'єктом пристальної уваги дослідників. В давньоанглійський період існували частки, але були відмінні від сучасного погляду. Їх походження і функціональне навантаження в реченні розглядається граматистами (М. Еленбас 2007, Б. Хаба 2011, О. Фішер 2000, Г. Світ 2001, А. ван Кеменаде 2009 та ін.). До класу давньоанглійських часток вони відносять різну кількість слів.

М. Еленбас вважає, що в групу давньоанглійських часток входили (*ajdun* 'down', *onweg/aweg* 'away' *forð* 'forth', *nider* 'down', *up(p)* 'up', *ut* 'out', *of* 'off', *fram* 'from, forth, out, away', *to* 'towards, in the direction of', *offer* 'across'. Б. Хаба відмічає наступні частки в давньоанглійській мові: *of, ofdune, onweg, up, ut, forð*. О. Фішер також відносить *be* до часток, але окрім цієї частки вона ще додає *ne, to, ut*. Дж. Л. Брук виокремлює лише частку *ne*. Г. Світ виділяє частки *inn, bi, for-, be, swā*. З приводу даного питання Б. Мітчел та Дж. Альджео іншої думки. Вони відносять *be* до часток, але погляди їх в подальшому дослідженні розходяться.

О. Фішер визначає частку *be* як відносну. Формально частка *be* ідентична вказівному займеннику 'that, the' та змінює закінчення в числі та при відмінюванні. Такої позиції дотримується і Дж. Альджео. Він стверджує, що так як частка *be* мала лише одну граматичну форму, то вона її втратила. Дж. Альджео також вказує, що частки були тісно пов'язані з займенниками. Для *be* було створено відповідну форму вказівного *se*, щоб виразити відносну структуру.

Б. Мітчел відносить *be* до класу невідмінюваних часток. Наявність невідмінюваної частки є загальноприйнятою, коли відносний займенник є підметом. Відносний займенник в ролі додатка зустрічається досить часто. Мітчел вважає, що давньоанглійські відносні займенники це і є невідмінювана частка *be*, до якої може бути приєднаний особистий займенник для усунення неясності в певному випадку. Функцією частки є попередження, підготовка до чогось неочікуваного. Іноді в реченнях обходились без підрядної частки *be*, вживаючи формулу сполучника без *be* та *Paet*. В деяких випадках замість *be* вживалась частка *Paet*.

Актуальність теми зумовлена зростаючим інтересом лінгвістів до статусу давньоанглійських часток серед інших частин мови та їх функціональне навантаження. Досі точаться дискусії серед граматистів щодо місця часток в системі частин мови, їх функцій в синтаксичних конструкціях. При цьому досліджувались, як правило, або окремі частки (Дж. Л. Брук 1955, Б. Мітчел 2011, Дж. Альджео 2009), або різні їх групи (М. Еленбас 2007, Б. Хаба 2011, О. Фішер 2000, Г. Світ 2001). Лінгвісти розглядали частки разом з іншими службовими частинами мови: прислівниками, сполучниками.

В сучасній граматиці англійської мови з'являються розділи про частку як особливу службову частину мови (Б.А. Ільш 1948, В.Н. Жигадло 1956, О.І. Смирницький 1959, Г.Г. Почепцов 1981, Н.А.



Кобріна 1999, І.О. Алексєєва 2007, Шевченко 2007 та ін.). В той час, як деякі граматисти (М.Я. Блох 1983, Н.М. Раєвська 1976) взагалі не відносять частку до частин мови.

Незважаючи на велику кількість праць, присвячених часткам, існує небагато досліджень узагальнюючого характеру про основні ознаки саме давньоанглійських часток: особливості їх вживання в авторському стилі. Майже не висвітлено склад та ознаки модальних часток, їх кількісні параметри: широту сполучуваності, частоту вживання, а також кількість суттєвих синтагматичних і парадигматичних зв'язків у тексті.

Отже, актуальність теми зумовлена: потребою уточнення їх ознак та особливостей вживання. Об'єктом виступають давньоанглійські частки.

Предметом дослідження є розвиток, становлення і функціональне навантаження англійських часток в давній період.

Ми визначили, що клас слів, іменованих частками, є по-своєму унікальним, оскільки до цих пір статус англійських часток викликає суперечки і в зарубіжній, і у вітчизняній лінгвістиці. Необхідно зазначити, що існують розбіжності в поглядах вітчизняних та зарубіжних лінгвістів згідно даного питання. Зарубіжні дослідники не визнають самостійного класу часток, в той же час вітчизняні виокремлюють частку поміж інших частин мови. На наш погляд, частка входить в систему частин мови. Хоча її функціональна семантика цього класу слів є доволі складною. Частки відіграють важливу роль в реченні, так як вони передають емоційність, формують смисл речення. Справді частка виступає особливою частиною мови навіть в давньоанглійській період.

Запотоchna Л.І., Рак О.М.

ДОСЛІДЖЕННЯ СТРУКТУРИ ТА СЕМАНТИКИ ТВІРНИХ ОСНОВ КОРЕНЕВИХ ПРАВИЛЬНИХ ДІЄСЛІВ ГЕРМАНСЬКОГО ПОХОДЖЕННЯ В АНГЛІЙСЬКІЙ СТОМАТОЛОГІЧНІЙ ТЕРМІНОЛОГІЇ

Кафедра іноземних мов

Буковинський державний медичний університет

Важливість вивчення сучасної англомовної стоматологічної термінології зумовлюється зростанням значення медицини для вирішення нагальних проблем, пов'язаних зі здоров'ям людини. Матеріалом дослідження слугують 54 твірні основи кореневих правильних дієслів германського походження і похідні основи медичних термінів. За своєю структурою твірні основи в основному є однокладовими, напр., *cast* (втрачати зуби), *char* (подрібнювати), *chew* (жувати), *chop* (подрібнювати), *crush* (дробити), *fill* (пломбувати), *fret* (стиратися (про поверхню зуба))(70%), двоскладові становлять 30% дієслів: *bore* (свердлити, точити), *flare* (розширювати, розсувати), *rive* (розколювати). Велика кількість (70%) термінів-дієслів, котрим дається аналіз, виникла в результаті трансформації побутових уявлень у наукові, наприклад: *bore* "свердлити, точити" (побутове) і *bore* "створювати отвір у тканині або органі хірургічним шляхом" (наукове). У результаті проведення аналізу семантики твірних основ кореневих правильних дієслів германського походження стає очевидним той факт, що метафора є найпродуктивніший креативний засіб збагачення мови, вияв мовної економії. У когнітивній лінгвістиці найбільш поширеною є діяльнісна теорія концептуальної метафори, розроблена американськими мовознавцями Дж. Лакофтом і М. Джонсоном у ракурсі постульованої ними досвідної (експіріенталістської) парадигми. Згідно з їхньою теорією метафора є використанням знака однієї концептуальної сфери на позначення складника іншої, притаманна повсякденному мовленню і мисленню людини і керується набутиим у процесі спільної діяльності етносу досвідом. За допомогою метонімічних перенесень значень утворюється всього 8% твірних основ кореневих правильних дієслів германського походження, наприклад: *smear* "мазати, змазувати" і *smear* "брати мазок". У мовленні метонімія руйнує лексичну синтагматику словосполучення й речення за рахунок еліпсису та семантичної конденсації змісту згорнутої сполуки в одному слові (напр., *filling* "пломбування" → *filling* "зубна пломба" → *filling* "зубна вкладка") У цілому метонімічних перенесень значень значно менше в порівнянні з метафоричними. Явище полісемії в стоматологічній термінології є досить розповсюдженим. Майже половина кореневих правильних дієслів германського походження (50%) у стоматологічній термінології, що досліджується, є багатозначними: *fret* "зношувати; підточувати; роз'єднувати, роз'їдати (наприклад, рану)", *heal* "гоїтися; лікувати; виліковувати; відновлювати"; *strip* "видаляти; видавлювати; зішкрібати". У результаті аналізу кореневих правильних дієслів германського походження нами виявлено 3 лексико-семантичні групи стоматологічних термінів, що досліджуються: 1. дієслова, що позначають переміщення чи перебування в просторі або в часі (*shift* "пересуватися, переміщуватися (стосовно тіла, одного або більше його членів чи частин)"; *wane* "слабшати, зменшуватися (наприклад, про синдром захворювання)"); 2. дієслова, що позначають дії медичної процедури (*bore* "створювати отвір у тканині або органі хірургічним шляхом"; *heat* "свердлити"); 3. дієслова, що позначають дії фізіологічного процесу або стану (*sneeze* "чихати, робити різкий видих повітря через рот і ніс за рахунок мимовільного спазматичного скорочення експіраторної мускулатури"; *clench* "стискувати зуби, щелепи").

Твірні основи кореневих правильних дієслів германського походження беруть участь в утворенні похідних основ префіксальних і суфіксальних дієслів; конверсійних, суфіксальних і складних іменників; конверсійних, префіксальних, суфіксальних і складно похідних прикметників. Найвищі показники



словотворчої активності демонструють твірні основи кореневих правильних дієслів германського походження при утворенні похідних основ конверсійних і суфіксальних іменників. Конверсійні іменники, що утворилися з основ кореневих правильних дієслів германського походження є монолітними, такими, що не членуються, але мотивованими структурно і семантично: *ache* "біль" ← *ache* "хворіти" *bore* "отвір у тканині або органі, створений хірургічним шляхом" ← "робити отвір у тканині або органі хірургічним шляхом"; *clutch* "затискний пристрій" ← "затискати"; *gag* "ротозширювач" ← "розширювати ротovu порожнину"; *shift* "зрушення, зсув, відхилення; переміщення; зміна" ← "зрушувати, відхиляти; переміщувати; змінювати". Полісемічні медичні терміни утворилися також у результаті подальшого (послідовного) розширення своєї семантики (*fill* "пломбування" → *fill* "зубна пломба" → *fill* "зубна вкладка"; *steep* "занурення (у рідину)" → *steep* "просочування" → *steep* "замкова рідина"), метонімічних і метафоричних перенесень значень (*lap* "перекриття; накладка" → *lap* "складка, згин" → *lap* "мочка вуха"; *sniff* "вдихання через ніс" → *sniff* "будь-який лікарський порошок, що застосовується шляхом удмухування на слизову оболонку носа").

Утворенні префіксальних іменників беруть участь наступні префікси: *after-*, *counter-*, *in-*, *on-*, *out-*, *under-*, наприклад: *counter-* (pref.) + *flow* "струм, потік" → *counter-flow* "протитік". Утворенні суфіксальних іменників беруть участь такі суфікси: *-age*, *-ant*, *-er*, *-ing*, *-le*, *-ling*, *-(a)tion*. Найпродуктивнішими виявилися такі суфікси: *-ing* і *-er*, наприклад: *fold-ing* "утворення складок; обхват", *borer* "бурав, сверло; бур; бормашина"; *scraper* "шaber (для ручної обробки знімних зубних протезів)".

Отже, ми можемо зробити висновки, що своє термінологічне значення досліджувані терміни набули у результаті семантичного розвитку сигніфікативних значень загальноживаних слів, метонімічних і метафоричних перенесень значень або трансформації побутових уявлень у наукові. За своєю структурою вони є однотипними, збігаються з коренем, в основному є однокладовими і неподільні на рівні синхронії. Кореневі правильні дієслова германського походження є простими дієслівними одиницями, що функціонують у медичній терміносистемі й одночасно виступають твірними основами словотворчих процесів.

Зорій Н.І.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСІВ СОЦІАЛІЗАЦІЇ І ВИХОВАННЯ СТУДЕНТА-МЕДИКА

Кафедра психології та соціології

Буковинський державний медичний університет

Розвиток особистості в сучасному світі є складним і суперечливим процесом: з одного боку, відбувається розширення меж зовнішньої волі на основі розвитку нових видів комунікації, різних комунікативних інфраструктур, соціальних і політичних інститутів, з іншого боку – йде процес посилення відчуження особистості від суспільства, держави, від інших особистостей і від власної природи. На перший план висувуються первинні примітивні форми духовної самореалізації людини. В свою чергу основою формування світогляду молодої людини є соціальні цінності і відповідно ціннісні орієнтації формуються в процесі соціалізації.

Метою даного дослідження є аналіз основних методологічних принципів сучасної психологічної науки та соціальної психології у зв'язку з впливом основних психологічних теорій та шкіл, що в свою чергу викликають методологічну кризу у вітчизняній психології.

Завдання дослідження: визначити сукупність методологічних принципів, які застосовуються в сучасній психології та соціальній психології зокрема; обґрунтувати проблему визначення методологічного принципу в сучасній вітчизняній психології.

Останнім часом усе частіше можна чути, що інтегративні процеси в той же час підсилюють значимість локального, традиційного, релігійного не перешкоджаючи плюралізації ідентичності. З цим можна погодитися тільки почасти. В Україні з її ослабленою соціальною структурою більшість тенденцій інтеграції активно реалізується, наносячи шкоду традиційним і цивілізаційним особливостям українців. Справа в тому, що нестандартна особистість, що усвідомила своє внутрішнє «Я», що зуміла вибудувати свою ієрархію цінностей, здатна відштовхувати суспільний тиск, а стандартна особистість при подібному тиску піддається покріпаченню. Виходить, що легше прийняти просту готову систему цінностей, що до того ж робить тебе співпричетним загальносвітовим тенденціям, аніж вибудувати свою, стаючи повноцінною особистістю. Тому немаловажним для розвитку особистості є наявність механізмів самоідентифікації, що опираються на глибинні індивідуальні і цивілізаційні цінності. Особистість росте і розвивається у визначеному соціальному, культурному і національному середовищі і вторгнення в її розвиток далеких культурних, соціальних і інших елементів може вести до різного роду незворотних процесів.

Внутрішнє тяжіння до моральних стандартів суспільства є, але особисте не націлене на мораль нашого суспільства, оскільки пріоритети зовнішнього благополуччя більші доступніші в нашому українському суспільстві, що в певній мірі не визначає особисту цілісність в соціально-психологічній практиці; спілкування не може виробити механізму реалізації та формування даної цілісності.

Для відкритої агресії цінності і стандарти для індивідумів повинні бути очевидними для діючих в ситуації особистостей, тобто вони повинні звернути на них увагу. Вся проблема в свідомості та самосвідомості. Суспільна самосвідомість дозволяє побачити себе очима інших. Інша форма – це